

II. INSTYTUCJE GOSPODARKI RYNKOWEJ

1. Rola pieniądza w gospodarce

1. Uszereguj chronologicznie formy pieniądza, zaczynając od najmłodszej.

pieniądz bezgotówkowy, pieniądz papierowy, pieniądz kruszcowy, pieniądz towarowy, kruszce

- I _____
- II _____
- III _____
- IV _____
- V _____

2. Uzupełnij tabelę.

Opis	Nazwa formy
Najczęściej monety o określonej wadze, zwykle wykonane z cennych metali.	_____
Najczęściej dobrze sprzedające się i trwałe rzeczy, które stały się miarą wartości dla innych towarów.	_____
_____	pieniądz bezgotówkowy
Początkowo wprowadzany jako pokwitowanie za złożony w banku pieniądz kruszcowy.	_____
_____	kruszce

3. Scharakteryzuj swoimi słowami wymienione funkcje pieniądza.

Pieniądz jako środek wymiany – _____

Pieniądz jako środek płatniczy – _____

2. Instytucje rynku finansowego

1. Uzupełnij poniższą tabelę.

Opis instytucji	Nazwa instytucji
Najważniejsza instytucja rynku kapitałowego. Jej celem jest obrót akcjami i obligacjami.	_____
_____	_____
_____	Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny
Odpowiada za system finansowy państwa. Ma wyłączne prawo emisji pieniądza oraz kreowania i realizowania polityki pieniężnej państwa.	_____
_____	_____
Instytucja odpowiedzialna za zwrot depozytów zgromadzonych w bankach i kasach oszczędnościowo-kredytowych w przypadku ogłoszenia przez nie upadłości.	_____
_____	_____
_____	Komisja Nadzoru Finansowego
Instytucja pomagająca indywidualnym klientom w ewentualnych sporach z firmami działającymi na rynku finansowym.	_____

2. Wyjaśnij, jakie ma znaczenie dla obywateli fakt, że Komisja Nadzoru Finansowego publikuje listę ostrzeżeń publicznych, informując o wiarygodności poszczególnych firm działających na rynku finansowym.

3. Znaczenie Narodowego Banku Polskiego

1. Podkreśl funkcje, które pełni bank centralny.

- emisja pieniądza
- udzielanie kredytów przedsiębiorstwom
- przyjmowanie lokat od ludności
- kontrola ilości pieniądza w gospodarce
- nadzór nad giełdą papierów wartościowych
- kontrola firm ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych
- prowadzenie rachunków i rozliczeń państwa
- ingerencja na rynkach finansowych w czasach kryzysu

2. Oceń prawdziwość poniższych zdań opisujących instrumenty polityki pieniężnej. Wpisz prawda lub fałsz przy każdym z nich.

Podniesienie wysokości rezerw obowiązkowych przez bank centralny zwiększy ilość pieniędzy będących w obiegu.	
Podniesienie wysokości rezerw obowiązkowych przez bank centralny spowoduje obniżenie oprocentowania pożyczek i kredytów udzielanych ludności i przedsiębiorstwom przez banki komercyjne.	
Zmniejszenie wysokości rezerw obowiązkowych przez bank centralny powoduje spadek opłacalności działalności banków komercyjnych, które wskutek tego będą niechętnie udzielać kredytów.	
Interwencyjny zakup złotych na rynku przez bank centralny spowoduje wzrost kursu tej waluty.	
Niski poziom inflacji i stabilny poziom cen jest korzystny dla gospodarki.	
Zbyt duża ilość pieniędzy w obiegu utrudnia wzrost inflacji.	
Rada Polityki Pieniężnej ustala stopy procentowe, według których Narodowy Bank Polski udziela kredytów i pożyczek bankom komercyjnym.	

3. Wyjaśnij, dlaczego wysoka inflacja jest niekorzystna dla gospodarki i społeczeństwa.

4. Zasady oszczędzania i inwestowania

1. Wyjaśnij różnicę między oszczędzaniem a inwestowaniem.

2. Wyjaśnij pojęcia związane z inwestycjami.

Stopa zwrotu –

Płynność inwestycji –

3. Każdy rodzaj inwestycji jest obarczony pewnym ryzykiem. Wymień kilka sposobów minimalizowania ryzyka.

4. Wymień po dwa rodzaje inwestycji obarczonych największym i najmniejszym ryzykiem.

Inwestycje najbardziej ryzykowne:

Inwestycje najmniej ryzykowne:

5. Który rodzaj inwestycji wybierzesz, gromadząc środki finansowe na poniższe cele? Uzasadnij swój wybór.

– wyjazd na urlop: _____

Uzasadnienie: _____

– zakup nowego samochodu: _____

Uzasadnienie: _____

– zakup mieszkania: _____

Uzasadnienie: _____

5. Usługi bankowe

1. Porównaj oferty trzech dowolnie wybranych banków dotyczące kont osobistych, kart płatniczych, lokat terminowych i pożyczek gotówkowych. Przy porównaniu uwzględnij podane kryteria.

Kryteria porównania:	Nazwy banków:		
	<div></div>	<div></div>	<div></div>
	konto osobiste		
opłaty za prowadzenie konta	<div></div>	<div></div>	<div></div>
opłaty za przelewy	<div></div>	<div></div>	<div></div>
dostęp do różnych rodzajów płatności mobilnych	<div></div>	<div></div>	<div></div>
	karta płatnicza		
dostępność bankomatów	<div></div>	<div></div>	<div></div>
opłaty związane z posiadaniem karty	<div></div>	<div></div>	<div></div>
	lokata terminowa na okres roku		
oprocentowanie rocznej lokaty	<div></div>	<div></div>	<div></div>
okres kapitalizacji odsetek	<div></div>	<div></div>	<div></div>
konsekwencje zerwania lokaty przed upływem roku	<div></div>	<div></div>	<div></div>

Kryteria porównania:	Nazwy banków:		
	pożyczka gotówkowa zaciągnięta na okres roku w wysokości 5000 zł		
RRSO	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
wysokość prowizji	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
wysokość raty	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Na podstawie analizy zebranych informacji oceń, która z ofert jest najbardziej atrakcyjna. Wybór uzasadnij.

– konto osobiste:

– karta płatnicza:

– lokata terminowa:

– pożyczka gotówkowa:

2. Wyjaśnij, jakie niekorzystne skutki dla kredytobiorcy mogą wynikać z podanych zapisów w umowie kredytowej.

Przykład zapisu umowy kredytowej	Niekorzystne skutki dla kredytobiorcy
§ Możliwa jest zmiana rodzaju oprocentowania ze stopy stałej na stopę zmienną. Zmiana rodzaju oprocentowania wymaga zawarcia aneksu do umowy kredytu. Za czynności związane ze zmianą oprocentowania Bank pobiera prowizję zgodnie z aktualnie obowiązującą Taryfą opłat i prowizji Banku.	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
§ Bank zastrzega sobie prawo do dokonania zmiany Regulaminu Banku przy zaistnieniu przyczyn: – zmiany parametrów rynkowych, środowiska konkurencyjności, powszechnie obowiązujących przepisów prawa, w szczególności regulujących prawo podatkowe lub zasady prowadzenia rachunkowości, stosowanych w sektorze bankowym (...).	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
§ Bank dokonuje przeliczenia wierzytelności Banku na złote po kursie sprzedaży dewiz danej waluty według Tabeli kursów Banku lub po kursie średnim NBP.	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
§ Opłata za telefoniczne upomnienie kredytobiorcy związane z nieterminową spłatą kredytu wynosi 13 zł.	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

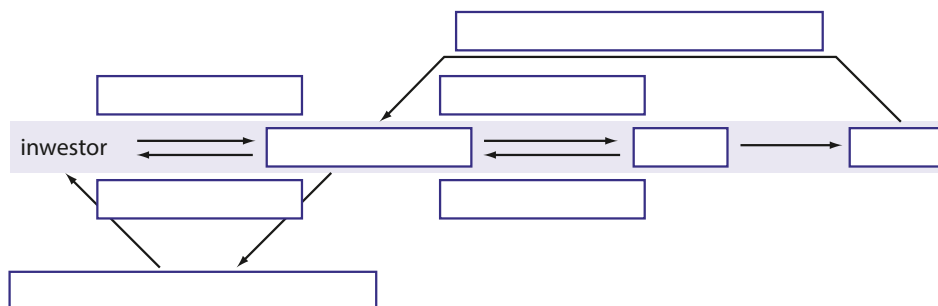
6. Giełda i rynek papierów wartościowych

1. Wyjaśnij, czym różnią się akcje od obligacji.

2. Porównaj ryzyko inwestowania w akcje i inwestowania w obligacje.

3. Uzupełnij graf tak, aby przedstawiał przepływ informacji podczas transakcji giełdowych i mechanizm funkcjonowania Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie.

- 4. Na podstawie uzupełnionego grafu oraz własnej wiedzy opisz mechanizm funkcjonowania Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie.**

7. Fundusze inwestycyjne

- 1. Odszukaj w rankingach dostępnych w internecie informacje, który z fundusz inwestycyjnych osiągnął najwyższy wzrost w ciągu ostatnich trzech miesięcy, a który – w ciągu ostatnich trzech lat. Podaj przypuszczalne przyczyny wzrostu każdego z nich.**

Największy wzrost w ciągu ostatnich trzech miesięcy:

Przypuszczalne przyczyny:

Największy wzrost w ciągu ostatnich trzech lat:

Przypuszczalne przyczyny:

- 2. U szereguj fundusze inwestycyjne od najmniej do najbardziej ryzykownych.**

*fundusze zrównoważone, fundusze akcyjne, fundusze rynku pieniężnego,
fundusze obligacji*

I

II

III

IV

- 3. W który rodzaj funduszu zainwestujesz swoje oszczędności, chcąc zgromadzić dodatkowe środki, które będą uzupełnieniem twojej przyszłej emerytury? Uzasadnij swój wybór.**

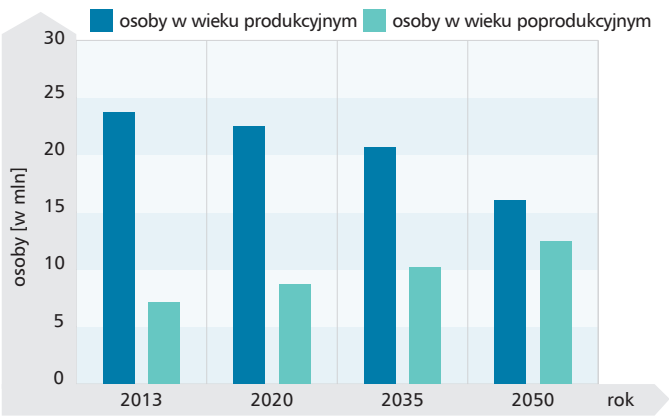
8. Zabezpieczenia emerytalne

1. Do opisów ubezpieczeń przyporządkuj ich rodzaje.

chorobowe, wypadkowe, rentowe, emerytalne

Opis	Rodzaj ubezpieczenia
Ochrona w sytuacji utraty zdolności do pracy w wyniku nieszczęśliwego wypadku.	
Ubezpieczenie na wypadek niezdolności do pracy z powodu podeszłego wieku.	
Ochrona na wypadek utraty zdolności do pracy z powodu choroby, rodzicielstwa lub konieczności opieki nad członkiem rodziny.	
Ochrona związana z czasową lub stałą niezdolnością do pracy (ryzyko inwalidztwa) lub śmiercią żywiciela rodziny.	

2. Na podstawie wykresu i własnej wiedzy uzasadnij konieczność wczesnego rozpoczęcia systematycznego oszczędzania i inwestowania środków finansowych we własną emeryturę.

Uzasadnienie:

9. System podatkowy w Polsce

1. Wymień funkcje podatków i opisz jedną z nich.

2. Wyjaśnij różnicę między podatkami dochodowymi a podatkami przychodowymi.

3. Wymień towary objęte podatkiem akcyzowym.

10. Deklaracja podatkowa PIT

1. Wymień sposoby składania zeznania podatkowego.

- _____
- _____
- _____

2. Znajdź informacje o ostatnich zmianach, które zostały wprowadzone w podatku dochodowym od osób fizycznych – PIT. Opisz je krótko.

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

11. Rynek ubezpieczeń

1. Przeanalizuj oferty różnych firm ubezpieczeniowych oferujących obowiązkowe ubezpieczenie OC i ubezpieczenie dodatkowe autocasco (AC). Przedstaw najbardziej korzystny wariant ubezpieczenia dla samochodu, jakim dysponuje twoja rodzina. Przy wyborze uwzględnij zakres ochrony, wysokość składki, sumę ubezpieczenia, proponowane zniżki oraz inne dodatkowe informacje.

Wybór firmy ubezpieczeniowej dotyczący obowiązkowego ubezpieczenia (OC):

Uzasadnienie dokonanego wyboru:

Wybór firmy ubezpieczeniowej dotyczący ubezpieczenia dodatkowego autocasco (AC):

Uzasadnienie dokonanego wyboru:

2. Uczennice uprawiające w szkole akrobatykę sportową zorganizowały po lekcjach na rynku swojego miasteczka pokaz umiejętności. Wszyscy uczniowie posiadali szkolne ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków. Podczas pokazu zbierali datki na wyjazd na międzynarodowe zawody w swojej dyscyplinie. W trakcie tych pokazów jedna dziewczynka doznała kontuzji w postaci zwichnięcia nadgarstka. **Oceń, czy towarzystwo ubezpieczeniowe, które ubezpieczało uczniów szkoły, powinno wypłacić jakiegokolwiek świadczenie kontuzjowanej uczennicy. Weź pod uwagę zakres wyłączeń odpowiedzialności podany na następnej stronie. Podaj argumenty za i przeciw ewentualnej odpowiedzialności towarzystwa ubezpieczeniowego.**

§ WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI

1. Ochroną ubezpieczeniową nie są objęte nieszczęśliwe wypadki lub zdarzenia:

1) powstałe w następstwie uprawiania sportów ekstremalnych, sportów walki oraz sportów obronnych z wyjątkiem karate, judo, ju jitsu, taekwondo, zapasów, kendo, kung-fu, tai-chi, aikido, kursów samoobrony organizowanych na terenie placówki oświatowej, rekonstrukcji walk, bitew historycznych;

2) powstałe w następstwie uprawiania sportu w celach zarobkowych;

3) powstałe w następstwie skoków na gumowej linie, skoków ze spadochronem, jumping, spacerów po linie, skysurfing, lotniarstwa kaskaderskiego, skoków i lotów narciarskich, wolnych skoków z samolotu, szybownictwa, paralotniarstwa, lotniarstwa, baloniarstwa, motolotniarstwa, szybownictwa, pilotowania statków powietrznych w tym dronów (nie dotyczy pilotów licencjonowanych, pasażerskich linii lotniczych), uprawiania rugby, footballu amerykańskiego;

4) powstałe wskutek posługiwania się wszelkiego rodzaju bronią, przy czym wyłączenie to nie dotyczy nieszczęśliwych wypadków ani zdarzeń powstałych podczas zajęć organizowanych przez placówkę oświatową w ramach prowadzonego programu edukacyjnego;

5) powstałe w wyniku nawykowego zwichnięcia stawów;

6) powstałe na skutek nadmiernego wysiłku fizycznego (przepuklina wysiłkowa).

Argumenty za ewentualną odpowiedzialnością towarzystwa ubezpieczeniowego:

— _____

— _____

Argumenty przeciwko ewentualnej odpowiedzialności towarzystwa ubezpieczeniowego:

— _____

— _____

12. Reklamacja produktu finansowego

1. Na podstawie opisu sytuacji napisz reklamację do banku w celu uzyskania zwrotu opłat za prowadzenie konta osobistego i korzystanie z karty płatniczej.

Skuszony atrakcyjnymi reklamami w mediach założyłeś konto osobiste w jednym z banków. Reklamy informowały o tym, że za korzystanie z konta oraz karty płatniczej, która została do niego dołączona, nie będziesz ponosił żadnych opłat. Przez pierwsze miesiące rzeczywiście bank nie pobierał opłat. Po 4 miesiącach korzystania z usług banku (konta i karty płatniczej) bank zmienił zasady i zaczął pobierać comiesięczne opłaty za korzystanie z konta i karty płatniczej.

(imię i nazwisko)

(adres do korespondencji)

(nr telefonu)

(miejscowość, data)

(nazwa i adres)

REKLAMACJA

Zwracam się z wnioskiem o _____

Wyjaśniam, że _____

Proszę o _____

Z poważaniem

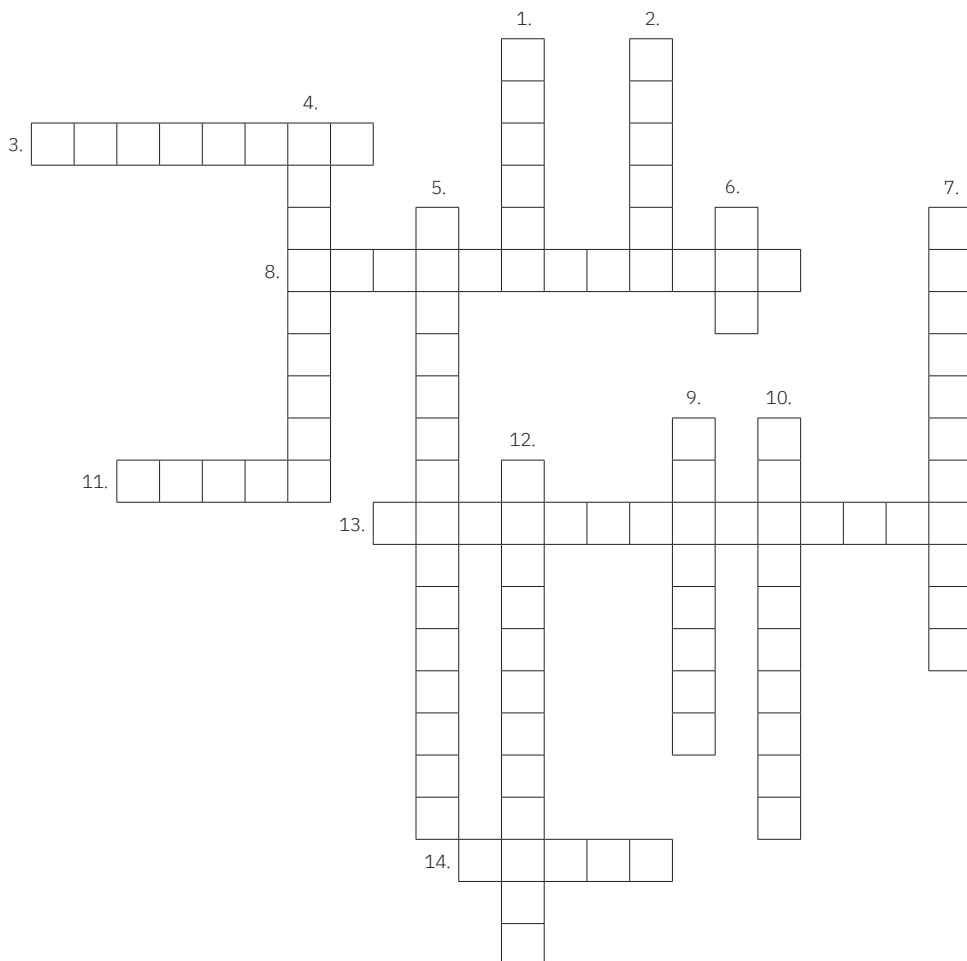
(podpis)

2. Na podstawie opisu sytuacji napisz wniosek (skargę) o przeprowadzenie interwencji przez Rzecznika Finansowego w celu uzyskania pełnego odszkodowania.

Pan Mirek jest posiadaczem kilkuletniego samochodu osobowego. Ma aktualne ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej (tzw. OC) oraz wykupione ubezpieczenie autocasco w firmie ubezpieczeniowej „Bezpieczne Auto”. Wieczorem zostawił samochód pod drzewami blisko bloku, w którym mieszka. Gwałtowna burza w nocy mogła doprowadzić do połamania gałęzi, które, spadając na samochód, spowodowały jego uszkodzenie. Rano pan Mirek zauważył w swoim aucie pękniętą szybę i wgniecioną w kilku miejscach karoserię. Zgłosił to zdarzenie jako szkodę do firmy, z którą podpisał umowę ubezpieczenia autocasco. Firma uznała szkodę dotyczącą wgniecionej karoserii i wypłaciła z tego tytułu pełne odszkodowanie. Nie uznała natomiast szkody dotyczącej pękniętej szyby, pomimo złożonej do firmy ubezpieczeniowej przez Pana Mirka reklamacji, twierdząc, że to uszkodzenie mogło powstać wcześniej i nie jest związane z burzą ani ze spadającymi z drzew gałęziami.

<hr style="border: none; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> (imię i nazwisko)	<hr style="border: none; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> (miejscowość, data)
<hr style="border: none; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> (adres do korespondencji i nr telefonu)	Rzecznik Finansowy <hr style="border: none; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> (adres)
WNIOSEK	
<p>Zwracam się z wnioskiem o zbadanie sprawy związanej z odrzuceniem mojej reklamacji złożonej do firmy ubezpieczeniowej _____ w dniu _____.</p> <p>Informuję, że _____ _____ _____</p> <p>Wyjaśniam, że _____ _____ _____</p> <p>Proszę o zbadanie sprawy i ocenę postępowania firmy ubezpieczeniowej oraz o interwencję w mojej sprawie.</p> <p style="text-align: right;">Z poważaniem</p> <div style="display: flex; justify-content: space-between; margin-top: 20px;"><div>Załącznik: – Odpowiedź firmy ubezpieczeniowej „Bezpieczne Auto” otrzymana na złożoną reklamację.</div><div style="text-align: right;"><hr style="border: none; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> (podpis)</div></div>	

13. Instytucje gospodarki rynkowej – powtórzenie wiadomości

POZIOMO

- 3. Powszechnie akceptowany w danym kraju środek płatniczy.
- 8. Zgromadzenie oszczędności, a następnie przeznaczenie ich na taki cel, który zwiększy ich ilość.
- 11. Spadek wartości indeksów giełdowych.
- 13. Rozłożenie posiadanych funduszy pomiędzy wiele różnych rodzajów inwestycji.
- 14. Wzrost wartości indeksów giełdowych.

PIONOWO

1. Udzielany jest na ściśle określony cel i musi zostać zgodnie z tym celem spożytkowany.
2. Podatek nakładany między innymi na samochody, paliwa, energie elektryczną, alkohol i wyroby tytoniowe.
4. Prawo do udziału w zyskach spółki akcyjnej.
5. Funkcja podatków mająca na celu zmniejszenie dysproporcji w pierwotnym podziale dochodów w społeczeństwie.
6. Warszawski Indeks Giełdowy.
7. Spadek wartości pieniądza w czasie.
9. Wzrost cen połączony ze spadkiem wartości pieniądza.
10. Pismo, w którym opisane są zastrzeżenia dotyczące świadczonej usługi lub oferowanego produktu.
12. Forma pieniądza będąca zapisem na rachunku bankowym.